

24.3.2017

Valtiovarainministeriö/ Henkilöstö- ja hallintopoliitiikkaosasto

Viite Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 16.2.2017 luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriön lausunto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt ministeriöiltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. Lausuntopyyntö liittyy 9.6.2015 luovutettuun työryhmämuistioon Kaksoiskansalaisuus valtion virkaan nimitettäessä. Valtiovarainministeriö on aiemmin lausunut asiasta 12.8.2016 ja 29.9.2016 antamissaan lausunnoissa.

Valtiovarainministeriö lausuu hallinnonalansa osalta seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslain säännöstä viroista, joihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Suomen kansalaisuutta koskevan edellytyksen täyttäisi nykytilaa vastaavasti henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus.

Lisäksi virkamieslakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että nimitysharkinnassa on varmistuttava virkaan valittavan henkilön nuhteettomuudesta sekä siitä, ettei hänellä ole sellaisia ulkomaansidonnaisuuksia, jotka voivat vaarantaa virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen hoitamista.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös turvallisuusselvityslakia siten, että henkilön luotettavuuden ja painostuksesta vapaan ja riippumattoman tehtävien hoidon varmistamiseksi voidaan hänen ulkomaansidonnaisuuksiaan selvittää nykyistä laajemmin. Turvallisuusselvityksiä laativille turvallisuusviranomaisille annettaisiin nykyistä selkeämmät toimivaltuudet saada ja ottaa arvioinnissaan huomioon turvallisuusselvityksen kohteena olevan henkilön ulkomaansidonnaisuudet sekä toimittaa nimittävälle viranomaiselle tai muulle henkilöä tehtävään valitsemassa olevalle sellaiset havaintonsa, jotka voivat vaikuttaa henkilön luotettavuuden arviointiin. Ehdotetut säännökset tekisivät mahdolliseksi seurata myös henkilön ulkomaansidonnaisuuksissa tapahtuvia muutoksia.

Valtiovarainministeriö pitää hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia valtion virkamieslakiin ja turvallisuusselvityslakiin lähtökohtaisesti perusteltuina niiltä osin, kuin ne koskevat valtiovarainministeriön ja sen hallinnonalan virkoja. Ministeriö haluaa kuitenkin tuoda vielä esiin joitakin täsmentämistä vaativia kysymyksiä.

Valtion virkamieslain muutokset

Esityksen 7 §:n mukaan Suomen kansalaisuutta edellytettäisiin seuraavissa valtiovarainministeriön ja sen hallinnonalan viroissa:

- 2) ministeriön valtiosihteerin virka, valtiosihteerin kansliapäällikkönä ja kansliapäällikön virka, ministeriön osastopäällikön ja sitä vastaava tai ylempi virka, ministeriön apulaisosastopäällikön ja toimistopäällikön virka, muu yksikön päällikön virka sekä ministerin erityisavustajan määräaikainen virkasuhde;
- 3) ministeriön virka, jonka tehtäviin kuuluu toimia ministeriön valmiuspäällikkönä tai jonka tehtäviin kuuluu valmius- ja varautumistehtäviä;
- 4) ministeriön ja poliisihallinnon virka, jonka tehtäviin kuuluu muutoin kuin satunnaisesti käsitellä suojaustasoihin I tai II kuuluviksi luokiteltuja asiakirjoja;
- 8) valtiovarainministeriön ja Väestörekisterikeskuksen virka, johon kuuluu tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavia tehtäviä;
- 10) viraston päällikön virka;
- 15) Tullin virka, johon kuuluu oikeus pidättämiseen tai Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuminen taikka Tullin toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä;
- 16) aluehallintoviraston pelastustoimen ja varautumisen tehtäviä hoitavan vastualueen päällikön virka;
- 17) Tullin pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka sekä Väestörekisterikeskuksen ylijohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka;

Valtiovarainministeriö toteaa, ettei ministeriössä ole 2 kohdassa mainittuja yksikön päällikön virkoja, vaan yksikön päälliköt määrätään tehtävään 5 vuoden määräajaksi. Olisi tärkeää selkeyttää säännöstä niin, että siitä selviäisi koskeeko Suomen kansalaisuuden vaatimus myös yksikön päällikoiksi määrättäviä virkamiehiä.

Valtiovarainministeriössä ei ole myöskään määritelty 3 kohdassa tarkoitettuja valmiuspäällikön tai muita valmius- ja varautumistehtäviä tiettyjen virkojen tehtäviin kuuluviksi, vaan valmiuspäällikkönä ja valmiussihteerinä toimivat valtiovarainministeriössä toimii valmiuspäällikön vetämä osastojen valmiusyhteyshenkilöiden ryhmä, joka käsittelee valmiussuunnitteluun ja valmiusharjoituksiin liittyviä asioita. Yhteyshenkilöt avustavat osastojen ja toimintojen johtoa valmiusasioissa. Perusteluissa olisi hyvä selvittää, kuuluvatko tällaiset henkilöt säännöksen soveltamisalan piiriin.

Valtiovarainministeriö toteaa, että 4 kohdassa tarkoitettujen virkojen määrittely ministeriöissä yksiselitteisesti ja yhtenäisesti tulisi olemaan huomattavan vaikeaa. Suojatasoihin I ja II luokiteltuja asiakirjoja käsittelevät henkilöt voivat olla esimerkiksi poliittisen tai virkamiesjohdon sihteereitä, ministerin esikunnan sihteereitä, asiakirjahallintoasiantuntijoita, tietojärjestelmä- ja tietoturvasiantuntijoita, kansainvälisiä tai EU-tehtäviä hoitavia asiantuntijoita tai avustajia taikka substanssiosastojen asiantuntijoita ja avustajia. Jos Suomen kansalaisuutta koskeva vaatimus asetetaan näihin tehtäviin, edellyttää se myös selkeää ja yhtenäistä tulkintaa ministeriöissä mm. siitä, milloin asiakirjojen käsittely on muutoin kuin satunnaista. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että säännöksen sisällyttämisen tarpeellisuutta vielä arvioidaan tästä näkökulmasta.

Valtiovarainministeriö on lausunnossaan 29.9.2016 ehdottanut tieto- ja kyber-
turvallisuuteen liittyvien valtiovarainministeriön ja Väestörekisterikeskuksen
tehtävien sisällyttämistä pykälään, eikä ministeriöllä ole huomautettavaa ehdo-
tetun 8 kohdan muotoiluun. Pykälän perusteluihin ministeriö ehdottaa vaihdet-
tavaksi Väestörekisterikeskusta koskevaan osioon sivulle 25 ”kansallisen pal-
veluväylän” sijaan ”julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asiointin tukipalve-
lut”.

Kohdat 10 ja 15 vastaavat nykytilaa.

Aluehallintovirastojen osalta esityksen perusteluissa on todettu, että 16 koh-
dassa mainitut aluehallintovirastojen pelastustoimen ja varautumisen vastuu-
alueen johtajien virat lakkaavat maakuntauudistuksen yhteydessä toteutetta-
van valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisoinnin yhtey-
dessä 1.1.2019 lukien. Tarkoituksena on, että aluehallintovirastoille nykyisin
kuuluvat pelastustoimen ja varautumisen tehtävät siirtyvät tuolloin sisäministe-
riölle pelastustoimen ja yhteisen varautumisen laillisuusvalvontaa lukuun otta-
matta. Tässä yhteydessä ehdotettu 16 kohta tulee kumottavaksi.

Valtiovarainministeriö on aiemmissa lausunnoissaan ehdottanut Tullin ja Väes-
törekisterikeskuksen päälliköiden välittömässä alaisuudessa toimivien johtajien
sisällyttämistä pykälään, eikä ministeriöllä ole huomautettavaa ehdotetun 17
kohdan muotoiluun tai perusteluihin.

Turvallisuusselvityslain muutokset

Esityksen mukaan ulkomaansidonnaisuuksia koskeva selvitys tulisi säännön-
mukaiseksi osaksi laajaa turvallisuusselvitystä. Perustelujen mukaan tämä
merkitsisi sitä, että kaikkia valtionturvallisuuden ja muiden kansallisten etujen
suojan kannalta merkityksellisiä virkoja täytettäessä toimivaltaiset viranomai-
set voisivat selvittää henkilön ulkomaansidonnaisuudet ja arvioida niihin liitty-
vät riskit. Edelleen perusmuotoista henkilöturvallisuusselvitystä koskevia
säännöksiä muutettaisiin siten, että työtehtävissään korkeamman suojausta-
son tietoja käsittelevien henkilöiden ulkomaansidonnaisuudet voitaisiin selvit-
tää.

Valtiovarainministeriö toteaa, että turvallisuusselvityslain 20 §:n säännökset
laajan henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvista tehtävistä ovat tiukat ja
koskevat vain niitä, jotka työtehtävissään saavat oikeuden muutoin kuin sa-
tunnaisesti käsitellä suojaustasoihin I tai II kuuluviksi luokiteltuja asiakirjoja tai
jotka hoitavat sellaisia tehtäviä, joissa salassa pidettäviä tietoja paljastamalla
tai muulla lainvastaisella teolla voi vahingoittaa valtion turvallisuutta, maanpuo-
lustusta tai Suomen kansainvälisiä suhteita.

Esityksen 25 §:n mukaan myös perusmuotoisen turvallisuusselvityksen osana
voitaisiin selvittää henkilön ulkomaansidonnaisuudet, jos selvitys laaditaan 19
§:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tehtävää varten. Kyseisen kohdan pe-
rusteella ulkomaansidonnaisuudet voitaisiin selvittää henkilöstä, joka saa oi-
keuden muutoin kuin satunnaisesti käsitellä sellaisia viranomaisen asiakirjoja,
jotka voidaan tai tulee turvallisuusluokitella suojaustasoihin II–III kuuluviksi,
taikka muutoin hoitaa sellaisia tehtäviä, joissa hän salassa pidettäviä tietoja
paljastamalla tai muulla lainvastaisella teolla voi merkittäväällä tavalla vaaran-
taa valtion turvallisuutta, maanpuolustusta, kansainvälisiä suhteita, poikkeus-
oloihin varautumista, väestönsuojelua tai yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja
taikka mainittujen etujen suojaamiseksi toteutettuja turvallisuusjärjestelyjä.

Valtiovarainministeriön kaikista virkamiehistä tehdään perusmuotoinen turvallisuusselvitys. Laajoja turvallisuusselvityksiä ei ole käytännössä tehty. Valtiovarainministeriön toimiala on aivan keskeinen julkisen talouden ja hallinnon toimivuuden kannalta ja erityistä luotettavuutta voidaan katsoa edellytettävän lähes kaikissa valtiovarainministeriön tehtävissä. Ministeriön tehtävien kuuluminen perusmuotoisen turvallisuusselvityksen piiriin ei välttämättä kuitenkaan perustu edellä mainittuun oikeuteen käsitellä säännönmukaisesti turvallisuusluokiteltuja asiakirjoja taikka mahdollisuuteen vaarantaa Suomen etuja paljastamalla tietoon saatuja salassa pidettäviä tietoja.

Ottaen huomioon myös valtion virkamieslain 8 c §:ään ehdotettu uusi säännös viranomaisen velvollisuudesta varmistaa nimitettävän henkilön edellytykset hoitaa tehtäväänsä luotettavasti, esittää valtiovarainministeriö harkittavaksi, että myös perusmuotoisen turvallisuusselvityksen yhteydessä voitaisiin aina edellyttää henkilöltä ulkomaansidonnaisuuksien ilmoittamista. Turvallisuusselvityksen laativa viranomainen voisi tällöin ilmoitettujen tietojen ja kyseessä olevan tehtävän luonteen perusteella harkintansa mukaan selvittää tarkemmin henkilön ulkomaansidonnaisuuksia. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan menettely olisi henkilön näkökulmasta varsin kevyt, ja se edistäisi ulkomaansidonnaisuuksien selvittämistä kokonaisvaltaisesti ja tapauskohtaisesti.

Kunta- ja maakuntahallinto

Kunnallisessa viranhaltijalaissa ei ole valtion virkamieslakia vastaavaa säännöstä virkasuhteista, joihin voitaisiin nimittää vain Suomen kansalainen. On mahdollista, että maakuntiin siirtyy valtiolta tehtäviä, joiden vuoksi säännös tulee harkittavaksi maakuntien ja kuntien viranhaltijasta annettavaan lakiin myöhemmin.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan virastot

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Tullin ja Väestörekisterikeskuksen lausuntoja asiaan. Tulli on toimittanut sekä hallinto-osaston että valvontaosaston lausunnot asiaa. Lausunnot ovat tämän lausunnon liitteenä. Väestörekisterikeskuksen kommentit on toimitettu etukäteen henkilöstö- ja hallintopolitiikkaosastolle.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Hallinto- ja kehitysjohtaja,
ylijohtaja

Helena Tarkka

Liite

- Tullin lausunnot

Tiedoksi

- VM:n osastot ja yksiköt
- VM:n valmiuspäällikkö ja valmiussihteerit

Valtiovarainministeriö
Tulliyksikkö
jaana.vehmaskoski@vm.fi.

Lausuntopyyntö VM/1069/00.01.00.01/2016

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriön tulliyksikkö on pyytänyt Tullin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi. Tullin valvontaosasto on antanut lausuntonsa (10.3.2017), joka on liitetty oheen. Liitteinä on lisäksi Tullin lausunto kaksoiskansalaisuustyöryhmän mietinnöstä 12.8.2016 ja valvontaosaston lausunto 10.8.2016. Pyydettyä lausuntonaan Tulli toteaa esityksen keskeisistä ehdotuksista seuraavaa:

Valtion virkamieslain 7 §:n muutos

Virkamieslain 7 § sisältää luettelon niistä viroista, joihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Luetteloon ehdotetaan lisättäväksi virkoja, jotka sisältävät valmius- ja varautumistehtäviä tai joihin kuuluu oikeus muutoin kuin satunnaisesti käsitellä suojaustasoihin I tai II kuuluviksi luokiteltuja asiakirjoja, eräiden virastojen päälliköiden välittömänä alaisena toimivia johtajia, virkoja, joihin kuuluu tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavia tehtäviä sekä eräitä muita kansallisen turvallisuuden kannalta merkittäviä virkoja.

Tullin virkamiehiltä Suomen kansalaisuutta edellytetään pääjohtajalta sekä virassa, johon kuuluu oikeus pidättämiseen tai Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistumisen taikka Tullin toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä. Näiltä osin tilanne säilyisi nykyisellään, mutta lisäksi pykälä koskisi myös Tullin pääjohtajan välittömänä alaisena toimivia johtajia, joita ovat ulkomaankauppa- ja verotusosaston, valvontaosaston, hallinto-osaston ja toimipaikkaosaston johtajat sekä Tullilaboratorion johtaja.

Tulli ei näe estettä sille, että Suomen kansalaisuutta edellytettäisiin pääjohtajan välittömässä alaisuudessa toimiviin johtajien virkoihin. Pääjohtajan alaisuudessa toimivat johtajat saavat toiminnan hoitamiseksi arkaluontoista ja salassa pidettävää tietoa, joten Tullin näkemyksen mukaan heiltä voidaan edellyttää Suomen kansalaisuutta.

Perusteluissa todetaan, että Suomen kansalaisuutta koskeva vaatimus täyttyy, kuten nykyisin, myös silloin kun henkilöllä on lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus. Tullin hallinto-osaston näkemyksen mukaan monikansalaisuuden säätäminen virkojen kelpoisuuden esteeksi olisikin ongelmallinen yhdenvertaisuuden kannalta eikä kuitenkaan toisi mitään takeita henkilön luotettavuudesta eikä tietoa henkilön sellaisista sidonnaisuuksista, joilla voisi olla merkitystä viran hoidon kannalta. Tullin

valvontaosasto näkee kuitenkin monikansalaisuuden tietyissä viroissa lähtökohtaisesti ongelmana (lausunto 10.3.2017).

Valtion virkamieslain 8 c §, 1 momentti

Virkamieslakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös (8 c §, 1 mom.) siitä, että nimitysharkinnassa on varmistuttava virkaan valittavan henkilön nuhteettomuudesta sekä siitä, ettei hänellä ole sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voivat vaarantaa virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen hoitamisen.

Säännöksellä luotaisiin viranomaiselle velvollisuus käyttää niitä keinoja, joita virkaan nimitettävän luottavuuden selvittämiseksi on käytettävissä. Sidonnaisuuksien selvittämistä ei ole asetettu nimitysharkintaa ja tehostavan osaltaan perustuslain yleisten koskevan yleisesti nimitysharkintaa ja tehostavan osaltaan perustuslain yleisten nimitysperusteiden toteutumista käytännössä. Tarkoituksena olisi nykyistä selkeämmin tuoda esille viranomaisen velvollisuus varmistaa nimitettävän luotettavuus.

Tulli pitää ehdotettua säännöstä hyvänä, sillä se jättää harkinnanvaraa työnantajalle. Sinänsä perustuslain yleisille nimitysperusteille on muodostunut vakiintunut tulkinta velvoittavina oikeusnormeina ja niihin viitataan virkamieslain 6 §:ssä. Uusi säännös velvoittaisi kuitenkin työnantajan selvittämään tarvittaessa nimitettävän henkilön mahdolliset sidonnaisuuksista johtuvat riskit osana turvallisuusselvityksissä säädettyä menettelyä.

Laki turvallisuusselvityslain muuttamisesta

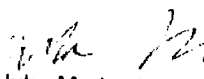
Turvallisuusselvityslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että turvallisuusviranomaisille tulisi nykyistä laajemmat toimivaltuudet selvityksen tekemisessä. Lisäksi laissa muun muassa määriteltäisiin selvittävät ulkomaansidonnaisuuksia kuvaavat tiedot, joita olisivat muun muassa tiedot henkilön nykyisistä ja aiemmista kansalaisuuksista sekä tiedot toimimisesta toisen valtion palveluksessa.

Tullissa ei ole tullut esille ainakaan toistaiseksi virkamiesten mahdollisiin ulkomaansidonnaisuuksiin liittyviä ongelmia. Monikansalaisuuden kautta voi kuitenkin henkilöille syntyä sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voivat vaikuttaa henkilön luotettavuuteen tai tuoda tietyissä viroissa eturistiriidan.

Tulli pitää hyvänä ehdotettua muutosta, jolla täydennettäisiin 23 §:n 1 momenttia siten, että henkilöturvallisuusselvitystä laadittaessa selvityksen kohteena olevaan henkilöä voitaisiin haastatella ulkomaan sidonnaisuuksista turvallisuusselvityksen tasosta riippumatta. Tulli pitää tärkeänä myös sitä, että henkilön ulkomaansidonnaisuuksistaan ilmoittamat tiedot tulevat lakiehdotuksen mukaisesti nimitettävän viranomaisen tietoon.

TULLI

Hannu Lappi
Johtaja

Juha Madetoja
Henkilöstöpäällikkö

Hallinto-osasto

13.3.2017

Liitteet

Valvontaosaston näkemykset/lausunto 10.8.2017
Tullin lausunto 12.8.2016 liitteenä valvontaosaston lausunto 11.8.2016

Valvontaosasto
OHJAS

10.3.2017

Hallinto-osasto

Viite: VM/1069/00.01.00.01/2016

Valvontaosaston näkemykset/lausunto liitettäväksi Tullin lausuntoon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtion virkamieslain ja turvallisuusselvityslain muuttamisesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

Turvallisuusselvityslaki (726/2014), on yleislaki henkilöstöturvallisuuden toteuttamiseksi. Lain säännökset eivät kuitenkaan näytä antavan turvallisuusselvitystä laativille turvallisuusviranomaisille toimivaltaa ja tiedonsaantioikeuksia arvioida ulkomaansidonnaisuuksien merkitystä riittävän kattavasti selvityksen kohteen luotettavuuden ja tehtävien hoidon puolueettoman ja asianmukaisen hoidon turvaamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan valtion virkamieslakiin otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että nimitysharkinnassa on varmistuttava virkaan valittavan henkilön nuhteettomuudesta sekä siitä, ettei hänellä ole sellaisia sidonnaisuuksia, jotka voivat vaarantaa virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen hoitamisen.

Esityksessä muutettaisiin turvallisuusselvityslakia siten, että henkilön luotettavuuden ja painostuksesta vapaan ja riippumattoman tehtävien hoidon varmistamiseksi voidaan selvittää hänen ulkomaansidonnaisuuksiaan nykyistä laajemmin laissa säädettyissä tapauksissa.

Esityksen keskeiset ehdotukset ja näitä koskevat näkemykset:

Nimitysharkintaa valtionhallinnossa koskevien säännösten selkeyttäminen: Virkamieslakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että nimitysharkinnassa on varmistuttava virkaan valittavan henkilön nuhteettomuudesta sekä siitä, ettei hänellä ole sellaisia ulkomaansidonnaisuuksia, jotka voivat vaarantaa virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen hoitamista. Säännös on katsottu tarpeelliseksi oikeustilan selkeyttämiseksi.

Valtionhallinnossa on noussut esille sellaisten henkilöiden ulkomaansidonnaisuuksien merkitys, jotka tehtävissään pääsevät kansallisten etujen suojaamisen kannalta kriittisiin tietoihin, ja jotka toimillaan voivat aiheuttaa vahinkoa näille eduille. Valvontaosaston näkemyksen mukaan on tärkeää, että valtion turvallisuuden kannalta keskeisiä ja erityistä luotettavuutta edellyttäviä tehtäviä hoitavien henkilöiden ulkomaansidonnaisuudet voitaisiin selvittää ja arvioida riittävällä laajuudella sekä varmistaa sidonnaisuuksien huomioiminen valtionhallinnon nimitysharkinnassa.

Nimittävän viranomaisten tiedonsaannin laajentaminen ja luotettavuuden seuranta valtionhallinnossa: Hallituksen esityksen mukaan turvallisuusselvityslakia kehitettäisiin laajentamalla mahdollisuuksia selvityksen kohteen ulkomaansidonnaisuuksien selvittämiseksi. Ehdotetussa laissa säädettäisiin turvallisuusselvityksiä laativalle viranomaiselle velvollisuus toimittaa nimittävälle viranomaiselle nimitettävän henkilön antamat tiedot ulkomaansidonnaisuuksiaan.

Valvontaosasto
OHJAS

10.3.2017

DRNO 583/01.01.01/2017

Organisaation henkilöturvallisuuden varmistamiseksi Valvontaosasto pitää tärkeänä, että ehdotettujen säännösten toteutumisen myötä tiedot selvityksen kohteen ulkomaansidonnaisuuksista saataisiin myös nimittävän viranomaisen tietoon. Ehdotettu sääntely kokonaisuudessa merkitsisi sitä, että nimittävällä viranomaisella olisi käytettävissään suhteellisen laaja tietopohja nimitysharkintaa varten, ja lisäksi tietojen saaminen mahdollistaisi ulkomaansidonnaisuuksista aiheutuvien riskien seurannan myös nimityksen tai valinnan jälkeen.

Turvallisuus selvitysmenettelyn kehittäminen: Ehdotus, jolla laajennettaisiin toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksia selvityksen kohteen haastattelujen avulla saada tietoja ulkomaanyhteyksistä, antaisi viranomaisille mahdollisuuden tarkemman selvittämisen tarpeesta.

Pääsääntöisesti ulkomaansidonnaisuuksia koskeva selvitys tulisi säännönmukaiseksi osaksi laajaa henkilöturvallisuus selvitystä ja perusmuotoista henkilöturvallisuus selvitystä koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että työtehtävissään korkeamman suojaustason tietoja käsittelevien henkilöiden ulkomaansidonnaisuudet voitaisiin selvittää. Nimittävän viranomaisen näkökulmasta on tärkeää, että henkilöturvallisuus selvitystä laadittaessa selvityksen kohdetta voitaisiin haastatella tietojen saamiseksi myös hänen ulkomaansidonnaisuuksistaan, riippumatta turvallisuus selvityksen tasosta (laaja, perusmuotoinen tai suppea henkilöturvallisuus selvitys)

Lisäksi esitykseen on kirjattu yksityiskohtaiset perustelut tarkistettavaksi siinä säädettävien virkojen osalta kohdassa ”1.1 Laki virkamieslain muuttamisesta”:

Momentin 15 kohdassa säädetään voimassa olevan virkamieslain mukaisesti, että Tullin virkaan, johon kuuluu oikeus pidättämiseen tai Suomen alueelliseen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuminen taikka Tullin toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä, voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Viroissa käytetään merkittävää julkista valtaa ja niihin sisältyy myös kansalliseen turvallisuuteen liittyviä tehtäviä.

Momentin 17 kohdan mukaan Tullin pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virassa sekä Väestörekisterikeskuksen ylijohtajan välittömänä alaisen toimivan johtajan virassa edellytetään Suomen kansalaisuutta. Viroissa käytetään merkittävää julkista valtaa. Tullin osalta momentissa säädettäviin johtajiin kuuluvat Tullin ulkomaankauppa- ja verotusosaston, valvontaosaston, hallinto-osaston ja toimipaikkaosaston johtajat sekä Tullilaboratorion johtaja. Koska Tullin toimeenpanovalta on edellä mainituilla johtajilla, he saavat Tullin pääjohtajalta operatiivisen toiminnan hoitamiseksi arkaluontoista ja salassa pidettävää tietoa.

Oleellista näiden linjausten osalta on huomioida, että Suomen kansalaisuutta koskeva vaatimus täyttyy kuten nykyisin myös silloin, kun henkilöllä on lisäksi yhden tai useamman muun valtion kansalaisuus.

Valvontaosasto haluaa kiinnittää huomiota kaksoiskansalaisuus kysymykseen myös siltä osin, kun se liittyy viranomaisten koulutuksiin pääsyyn ja sitä kautta virkaan nimitämiseen. Tullin kohdalla virkaan nimittämisen osalta kaksoiskansalaisuus kysymys realisoituisi ilmeisesti lähinnä mahdollisen turvallisuus selvitystodistuksen kautta niissä tilanteissa joissa virkaan nimitettävällä on pääsy I tai II suojaustason tietoihin ja jos po. vaatimuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Muilta osin kaksoiskansalaisuus kysymys voisi Tullin osalta ilmeisesti nousta nimityksen yhteydessä harkintaan jos nimityksen yhteydessä tulisi esille tehtävien hoitoa vaarantavia sidonnaisuuksia.

Valvontaosasto
OHJAS

10.3.2017

DRNO 583/01.01.01/2017

Valvontaosasto pitää edellä todettuja kaksoiskansalaisuutta tai ulkomaalaissidonnaisuuksia rajoittavia kirjauksia Tullin osalta riittämättöminä. Lisäksi Valvontaosaston näkemyksen mukaan erikseen määritellyissä Tullin tehtävissä (ulkomaankauppa ja rikostorjunta) kaksoiskansalaisuus ei lähtökohtaisesti voisi olla mahdollista. Perusmuotoisen turvallisuusselvityksen osana tulisi voida selvittää henkilön ulkomaansidonnaisuudet, jos henkilöä ollaan valitsemassa Tullin virkaan, ja sitten tapauskohtaisesti sidonnaisuuden laatu ja tehtävä huomioiden sidonnaisuus sitten joko estää tai ei estä virkaan nimitämisen.

Sammy Gardemeister
ValvontaosastoMinna Syri
Valvontaosasto

Jakelu

Kajastie

Tiedoksi

Valvontaosaston johtoryhmä

